

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **nezl. S. G.**, zast. Mgr. Ondřejem Rejskem, advokátem, se sídlem Buzulucká 431/2, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 5. 2019, č. j. OAM-343/ZA-K04-ZA05-2018, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 10. 2020, č. j. 32 Az 10/2019 - 56,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 10. 2020, č. j. 32 Az 10/2019 - 56, **se zrušuje**.
- II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 10. 5. 2019, č. j. OAM-343/ZA-K04-ZA05-2018, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti.
- IV. Soudem ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Ondřeji Rejskovi, advokátu, se sídlem Buzulucká 431/2, Hradec Králové, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování žalobce v řízení o kasační stížnosti ve výši celkem 8.228 Kč. Tato částka bude zástupci žalobce vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do dvou měsíců od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Shrnutí předcházejícího řízení

[1] Žalovaný v záhlaví označeným rozhodnutím neudělil žalobci mezinárodní ochranu dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný mimo jiné poukázal na to, že v minulosti již řádně posoudil situaci otce a matky žalobce, přičemž v jejich případě neshledal naplnění podmínek zákona o azylu, a tedy ani důvody pro udělení mezinárodní ochrany v jakékoliv formě. Z výpovědi zákonného zástupce žalobce přitom nevyplynuly žádné důvody hodné zřetele, které by opravňovaly správní orgán dojít k odlišnému závěru v případě nezletilého dítěte. Žalovaný dále odkázal na odůvodnění svých rozhodnutí vydaných v řízení o udělení mezinárodní ochrany otci žalobce a matky žalobce, v nichž se žalovaný zabýval závažností a podřaditelností rodinných problémů rodičů žalobce s náboženským podtextem, a neshledal důvody pro udělení azylu. Dále konstatoval, že při řešení tvrzených problémů měli rodiče žalobce využít institutů, které jim poskytuje právní řád jejich vlasti.

[2] Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu, v níž namítl, že žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav věci, čímž zatížil své rozhodnutí nepřezkoumatelností a nezákonností. Z nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci pak vyvodil nesprávné závěry o neexistenci azylově relevantního nebezpečí v zemi původu. Zároveň se žalovaný odchýlil od ustálené judikatury správních soudů týkající se přiměřené pravděpodobnosti pronásledování a vážného nebezpečí vzniku vážné újmy. Stejným způsobem pak žalovaný dospěl k nesprávnému závěru ohledně nesplnění podmínek pro udělení humanitárního azylu. Žalobce má obavu z pronásledování z důvodu křesťanské víry jeho rodičů, kteří byli ze strany děda žalobce nuceni k islámu. Rodiče žalobce svoji situaci vyřešili vystěhováním ze země, neboť děd žalobce jim vyhrožoval smrtí. Současně žalobce nemá důvěru v ochranu státních orgánů v Ázerbajdžánu. Z aktuálních zpráv o zemi původu vyplývá zneužívání pravomocí ze strany bezpečnostních složek, které se dopouští mučení, nelidského a ponižujícího zacházení. Soudy neposkytují právo na spravedlivý proces a nejsou schopny postihovat trestné činy bezpečnostních složek. Křesťanská komunita je v Ázerbajdžánu výraznou menšinou.

[3] Žalovaný se nevyjádřil k tvrzením žalobce, že rodiče žalobce chtějí z Ázerbajdžánu odvést do války v Sýrii, čímž zatížil rozhodnutí vadou nepřezkoumatelnosti. Z judikatury Nejvyššího správního soudu věnující se otázce možnosti vnitřní ochrany vyplývá, že pro účely posouzení existence možnosti využití ochrany vlastního státu před nestátními původci pronásledování nestačí, pokud se žalovaný zabývá pouze tím, jak vypadá systém poskytování ochrany před kriminálním jednáním v dané zemi. Stěžejní je naopak posouzení otázky, jak tento systém funguje v praxi a zejména, zda samotný žadatel mohl spoléhat na to, že jemu konkrétně by zabezpečil účinnou ochranu před pronásledováním. Žalovaný neprovedl takové posouzení, čímž zatížil své rozhodnutí nepřezkoumatelností a nezákonností. Žalovaný se pak nezabýval ani potřebností přijatého řešení ve vztahu k faktorům uvedeným v čl. 2 odst. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a ani nijak nedefinoval nejlepší zájem dítěte a neobjasnil, proč je v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo navráceno do země, kde jsou masivně porušována lidská práva a kde bude diskriminováno na základě svého vyznání. Návrat rodiny do Ázerbajdžánu není v souladu s nejlepším zájmem dítěte a s právem rodiny na soukromý a rodinný život.

[4] Žalovaný si pro rozhodnutí ve věci neobstaral dostatečné množství podkladů a tyto ani dostatečně nespecifikoval v odůvodnění napadeného rozhodnutí. Žalovaný totiž

pokračování

shromáždil do spisového materiálu ohledně stavu lidských práv v zemi původu toliko informace zpracované samotným žalovaným, čímž jednal v rozporu s § 23c písm. c) zákona o azylu. Pochybení žalovaného je o to závažnější, že převážnou část svého posouzení opírá o řešerše, které byly vytvořeny samotným žalovaným, a nikoli nezávislým třetím subjektem. Jelikož je žalovaný sám jednou stranou sporu, nelze těmito řešerším poskytnout větší důkazní váhu než výpovědi žalobce. V opačném případě by byla porušena zásada rovnosti zbraní, přičemž právě k porušení této zásady v řízení před žalovaným došlo. Žalovaný navíc neodůvodnil, proč v případě žalobce nevyužil zpráv nezávislých mezinárodních organizací, a to přesto, že je v obdobných případech využívá, přičemž tyto již byly většinou aktualizovány k roku 2018, na rozdíl od materiálů užitých žalovaným jsou tedy skutečně aktuální. Ačkoli žalovaný uvádí, že vycházel ze spisového materiálu otce a matky žalobce, nespecifikoval, ze kterých částí jejich spisů vycházel. Žalobce se domníval, že mezi podklady pro vydání rozhodnutí nebyly zařazeny celé spisy o žádostech jeho rodičů. Žalovaný tedy neshromáždil dostatek materiálů k odůvodnění svého závěru o neexistenci pronásledování či reálného nebezpečí vážné újmy.

[5] Krajský soud v Hradci Králové nadepsaným rozsudkem žalobu zamítl, přičemž dospěl k závěru, že nebylo prokázáno, že by žalobce mohl mít pro případ návratu do Ázerbájdžánu důvodné obavy z pronásledování z důvodu náboženství ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Z obsahu správního spisu ani z tvrzení zákonného zástupce žalobce není patrné, že by ázerbájdžánské státní orgány zneužívaly svou pravomoc právě ve vztahu ke křesťanům. Určité problémy existují ve vztahu k menšinovým náboženským směrům (ať křesťanským či muslimským), avšak matka žalobce se řadí k pravoslavným křesťanům, kteří spadají pod státem registrované a uznávané církve. Napadené rozhodnutí není nepřezkoumatelné; žalovaný se zabýval postavením křesťanské menšiny v Ázerbájdžánu zejména na straně 4 napadeného rozhodnutí, přičemž zdůraznil, že rodiče žalobce měli využít při řešení problémů institutů právního řádu jejich vlasti. Současně neshledal, že by stát vystupoval vůči křesťanům diskriminačně. Z napadeného rozhodnutí je zřejmé, z jakých důvodů žalovaný nesouhlasil s tím, že by žalobci mohla být vnitrostátní ochrana odepřena. V případě opakování výhrůžek či případného fyzického napadení ze strany soukromých osob má žalobce se svými rodiči možnost vyhledat vnitrostátní ochranu u ázerbájdžánských státních orgánů. Ve vztahu k tvrzení žalobcova otce, že by jim ázerbájdžánské státní orgány neposkytly ochranu, neboť přísluší ke křesťanské menšině, soud zdůraznil, že se v této věci nejedná o případ, kdy by násilí vůči křesťanům v převážně muslimské společnosti bylo bez dalšího schvalováno a tolerováno ze strany státu, tedy že by žalobci nebyla státem poskytnuta potřebná ochrana. Ačkoli zprávy o zemi původu zmiňují případy zneužití pravomoci a využívání násilných praktik ze strany ázerbájdžánských bezpečnostních složek, tyto excesy nejsou dokumentovány ve vztahu ke křesťanům, ale například k sexuálním menšinám, k novinářům, k politickým aktivistům.

[6] Rodiče žalobce jsou dospělí a zdraví jedinci, kterým nic nebrání opatřovat si prostředky k živobytí vlastní prací, a tedy se osamostatnit. Žalobce se spolu s rodiči může rozhodnout žít samostatně někde jinde, a vyvarovat se tak každodenního kontaktu s rodinou otce žalobce. Rodiče žalobce přitom uvedli, že s rodinou žalobcovy matky měli bezproblémové vztahy a matka žalobce s ní udržuje i nyní pravidelný kontakt. Ze spisu není patrný důvod, na jehož základě by rodiče žalobce nemohli využít pomoci této části

své rodiny. Rovněž není zřejmé, proč by se žalobcova rodina případně nemohla usadit mimo hlavní město Baku, kde dosud s rodinou otce žalobce žila, aby se tak vyhnula třebas náhodnému kontaktu s dědem, který je ortodoxním muslimem. K namítané nedostatečnosti opatřených podkladů krajský soud konstatoval, že ve správním spisu shromážděné informace o zemi původu žalobce pochází z různých zdrojů, přitom spolu korespondují a jsou i z hlediska přesnosti a aktuálnosti v souladu s požadavky § 23c písm. c) zákona o azylu.

[7] Neudělením mezinárodní ochrany, respektive návratem do země původu, nedojde k zásahu do rodinného a soukromého života žalobce. O žalobce celodenně pečují jeho rodiče, jimž rovněž nebyla udělena mezinárodní ochrana. Žalobce nemá na území České republiky žádné jiné rodinné vazby a vycestováním nedojde k žádnému zásahu do jeho rodinných vazeb. Žalobce se přitom nemůže bez dalšího domáhat toho, aby mu bylo umožněno realizovat rodinný a soukromý život s rodiči právě na území České republiky. V řízení bylo prokázáno, že žalobci nehrozí diskriminace v přístupu k vnitrostátní ochraně před pronásledováním či vážnou újmu ze strany děda a části převážně muslimské rodiny jen z důvodu křesťanského vyznání sebe a svých rodičů. Nejlepším zájmem žalobce jakožto dítěte je v tomto ohledu vyrůstat se svými rodiči, kteří o něj s láskou pečují. Případný návrat do země původu nebude s tímto zájmem v rozporu.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[8] Žalobce (dále též „stěžovatel“) napadl výše uvedený rozsudek krajského soudu kasační stížností. Nesouhlasil zejména se závěrem žalovaného a krajského soudu, že země původu stěžovatele je schopna a ochotna poskytnout rodičům stěžovatele účinnou ochranu. Takový závěr totiž z krajským soudem i žalovaným citované zprávy o zemi původu – Informace OAMP Ázerbajdžán ze dne 9. 4. 2019 nevyplývá. Zdůrazňované skutečnosti, totiž že prezidentský fond finančně podpořil křesťany, nebo že Ázerbajdžán obecně křesťany nediskriminuje, nevypovídají ničeho o možnosti rodičů stěžovatele domoci se ve své konkrétní situaci ochrany. Rodičům stěžovatele bylo vyhrožováno kvůli jejich víře zabitím; hrozilo jim, že se stanou obětí vraždy ze cti. Matka stěžovatele byla nucena ke konverzi k islámu. Otec stěžovatele byl násilím nucen praktikovat islám v mešitě. Shromážděné zprávy o nucených konverzích k islámu a vraždách ze cti žádné informace neobsahují a také z nich nelze dovodit, že by orgány Ázerbajdžánu jako muslimské země poskytovaly proti takovému pronásledování ochranu. Stěžovatel prostřednictvím věrohodných výpovědí svých rodičů prokázal, že účinná ochrana poskytována není, a pro opačný závěr neexistuje ve spise opora. Zvláště v případě matky stěžovatele je obtížně představitelné, že by jí Ázerbajdžán jako ženě, člence širší muslimské rodiny, poskytl ochranu, jestliže zneužití pravomoci a násilné praktiky ze strany bezpečnostních složek krajský soud připouští ve vztahu k jiným skupinám obyvatel, než jsou křesťané. Nadále přitom platí závěr Nejvyššího správního soudu, že žalovaný neověřil, zda matka stěžovatele jako křesťanka a otec stěžovatele jako konvertita ke křesťanství mohou ve své specifické situaci vyhledat před útoky soukromých osob účinnou ochranu u státních orgánů Ázerbajdžánu.

[9] Vadu řízení představuje dále skutečnost, že nebyly shromážděny informace z různých zdrojů o státu, jehož je stěžovatel jakožto žadatel o mezinárodní ochranu státním občanem ve smyslu § 23c písm. c) zákona o azylu. Stěžovatel nesouhlasil se

pokračování

závěrem krajského soudu, že i když žalovaný vycházel z jedné klíčové zprávy o zemi původu, tato zpráva je dostačující, jelikož z jejího obsahu je patrné, že zahrnuje mnoho různých informačních zdrojů, které cituje. Tyto citované informační zdroje však nebyly stěžovateli přístupné a nemohl se s nimi seznámit, přičemž takový podklad je jen zprostředkovaný a nelze ověřit, zda citace jsou správné, odpovídají kontextu zpráv a důležité údaje nejsou opomenuty. Nelze akceptovat, aby žalovaný rozhodoval jen na základě informací, které si z původních zdrojů sám vybere, aniž by k těmto původním zdrojům měl přístup i účastník řízení a následně soud při přezkumu rozhodnutí. Nemá-li soud k dispozici původní zdroje informací, nelze hovořit o řádném přezkumu žalovaného.

[10] Ve správním spise pak neexistuje opora pro úvahu krajského soudu, že rodiče stěžovatele mohli hledat ochranu u rodiny matky stěžovatele nebo v jiné části Ázerbajdžánu. Ze skutečnosti, že rodiče stěžovatele měli s rodinou stěžovatelovy matky dobré vztahy, neplyne, že rodina stěžovatelovy matky by mohla rodičům stěžovatele poskytnout ochranu před násilím. Ázerbajdžán je malá země a není možné v ní eliminovat nebezpečí jednoduše tak, že se rodiče stěžovatele přestěhují. Pokud jde o tyto otázky, nic nebránilo žalovanému vést pohovor s rodiči stěžovatele podrobněji.

[11] Krajský soud pochybil, pokud ve vztahu ke stěžovateli neshledal splnění podmínek pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu a případně doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Matka stěžovatele byla dědem stěžovatele nucena ke konverzi k islámu, otec stěžovatele byl násilím nucen islám praktikovat v mešitě, oběma rodičům bylo kvůli jejich vyznání vyhrožováno zabitím. Takové jednání vůči rodičům stěžovatele je nutno považovat za pronásledování a vážnou újmu i ve vztahu ke stěžovateli, neboť zasahují do práva stěžovatele na péči jeho rodičů podle čl. 7 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte a práva stěžovatele na respektování soukromého a rodinného života podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a jde i ve vztahu ke stěžovateli o nelidské a ponižující zacházení. Děda stěžovatele je třeba považovat za původce pronásledování nebo vážné újmy, neboť výpověďmi rodičů stěžovatele je prokázáno, že ve specifické situaci stěžovatele a jeho rodičů není země původu schopna nebo ochotna odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu a opačný závěr nelze ze shromážděných podkladů dovodit.

[12] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti popřel oprávněnost podané kasační stížnosti a odkázal na správní spis, napadené rozhodnutí a vyjádření k žalobě. Současně se žalovaný plně ztotožnil se závěry napadeného rozsudku. Stěžovatel neuvedl žádné skutečnosti svědčící o tom, že by naplňoval podmínky pro udělení jakékoliv formy mezinárodní ochrany dle zákona o azylu. Žalovaný přitom vycházel ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu věci, přičemž si zejména opatřil dostatečné množství informací z ověřených a relevantních zdrojů o situaci v Ázerbajdžánu týkající se náboženství. Žalovaný se v napadeném rozhodnutí rovněž dostatečně a přezkoumatelným způsobem vypořádal s náboženskou situací v zemi původu, a to také ve spisu matky i otce. Zjistil skutečný stav věci, případ posuzoval ve všech souvislostech, zabýval se všemi skutečnostmi, opatřil si potřebné podklady a objektivní informace pro rozhodnutí.

III. Posouzení kasační stížnosti

[13] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů.

[14] Kasační stížnost je důvodná.

[15] Nejvyšší správní soud se již zabýval situací, kdy důvody pro udělení mezinárodní ochrany jsou zcela odvozeny od rodinného příslušníka žadatele. Úspěšnost žádosti o udělení mezinárodní ochrany je v takovém případě závislá na úspěchu žádosti rodinného příslušníka, od něhož jiní žadatelé své důvody pro udělení mezinárodní ochrany odvozují (viz např. rozsudek ze dne 5. 11. 2008, č. j. 9 Azs 14/2008 - 57).

[16] Kasační soud již rozhodl ve věci rodičů stěžovatele, přičemž rozhodnutí žalovaného o neudělení mezinárodní ochrany, jakož i rozsudky krajského soudu potvrzující tato rozhodnutí, zrušil rozsudkem ze dne 28. 11. 2019, č. j. 10 Azs 297/2019 - 35 (ve věci matky), a ze dne 4. 12. 2019, č. j. 10 Azs 298/2019 - 48 (ve věci otce). Vzhledem k tomu, že stěžovatel odvozuje odůvodnění žádosti o mezinárodní ochranu od žádostí svých rodičů, vychází Nejvyšší správní soud z výše citovaných rozsudků 10. senátu NSS, na něž dále v odůvodnění odkazuje.

[17] Nejvyšší správní soud v první řadě přisvědčil stěžovateli, že hodnocení skutkového stavu žalovaným týkající se možnosti stěžovatelových rodičů domoci se u státních orgánů země původu ochrany před pronásledováním z náboženských důvodů nemá oporu v obsahu správního spisu. Z podkladů obsažených ve správním spisu totiž skutečně nelze dovodit, zda se rodiče stěžovatele, matka křesťanského vyznání a otec konvertita ke křesťanství, mohou domoci účinné ochrany před pronásledováním ze strany soukromých osob (děda stěžovatele) z důvodu jejich náboženského vyznání. Krajský soud pochybil, když pro tyto vady rozhodnutí žalovaného nezrušil, a namísto toho závěry žalovaného přejal a aproboval.

[18] Pokud jde o břemeno tvrzení, v řízení o mezinárodní ochraně stíhá žadatele. Jak konstatoval NSS ve svém rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63: „Je nesporné, že pokud by stěžovatel ani nenamítal skutečnosti svědčící o tom, že došlo, nebo že by potenciálně mohlo dojít, k zásahu do jeho lidských práv ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak není třeba se situací v jeho zemi původu do detailu zabývat. [...] V případě, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany však uvádí skutečnosti podřaditelné pod taxativní výčet důvodů pro udělení azylu ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu, pak je třeba žadatelem uváděné skutečnosti konfrontovat se zjištěními týkajícími se politického prostředí v zemi původu žadatele“ (zdůraznění doplněno). Jistá procesní aktivita je ovšem požadována i po žalovaném, který by měl v průběhu pohovoru vhodně kladenými otázkami zjistit, zdali žadatelem tvrzené skutečnosti jsou relevantní pro udělení azylu či doplňkové ochrany a tvrzení žadatele podle toho klasifikovat.

[19] Pokud jde o břemeno důkazní, to je již výrazněji rozloženo mezi žadatele o mezinárodní ochranu a žalovaného. Prokazovat jednotlivá fakta je povinen primárně

pokračování

žadatel, nicméně žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, které je podporují. Uvede-li žadatel skutečnosti, jež by mohly nasvědčovat závěru, že opustil zemi původu pro některý z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu, je povinností správního orgánu vést zjišťování skutkového stavu takovým způsobem, aby byly odstraněny nejasnosti o žadatelových skutečných důvodech odchodu ze země původu (rozsudek NSS ze dne 19. 8. 2005, č. j. 4 Azs 467/2004 - 89, č. 1095/2007 Sb. NSS). Jinými slovy, žalovaný nese odpovědnost za náležité zjištění reálií o zemi původu (rozsudek NSS ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 - 58). Podle § 23c písm. c) zákona o azylu mohou být podkladem pro rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu zejména *přesné a aktuální informace z různých zdrojů o státu, jehož je žadatel o udělení mezinárodní ochrany státním občanem*. Informace o zemi původu žadatele o mezinárodní ochranu musí ostatně být mj. v maximální možné míře relevantní ve vztahu k otázkám posuzovaným v daném řízení. Zprávám, které obecně popisují socioekonomické podmínky v zemi původu, aniž se zabývají specifickými otázkami dané věci, bude zpravidla přiznána menší váha (srov. rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008 - 81, č. 1825/2009 Sb. NSS, bod 16).

[20] Žalovaný odkazoval v odůvodnění rozhodnutí na důvody neudělení mezinárodní ochrany rodičům stěžovatele, které vyslovil v řízení o žádostech o udělení mezinárodní ochrany matky a otce stěžovatele. Stejně jako odůvodnění neudělení mezinárodní ochrany rodičům stěžovatele, též nyní přezkoumávané rozhodnutí obsahovalo velmi rezervované odůvodnění neudělení mezinárodní ochrany stěžovateli (srov. bod [8] rozsudku NSS sp. zn. 10 Azs 298/2019 a bod [10] rozsudku NSS sp. zn. 10 Azs 297/2019). K otázce odůvodnění pronásledování matky stěžovatele z důvodu náboženství NSS ve věci sp. zn. 10 Azs 297/2019 uvedl, že k této se žalovaný „*vyjádřil zkratkovitě, a to tak, že stěžovatelka mohla a měla využít adekvátnější prostředky pro řešení vzniklé situace, než je vycestování do Evropy a podání žádosti o mezinárodní ochranu. Stěžovatelka se tak podle názoru žalovaného měla s žádostí o pomoc před nepatřičným chováním členů rodiny obrátit na orgány země původu (s. 3 – 4 napadeného rozhodnutí)*“. Obdobně se NSS vyjádřil ve věci otce stěžovatele v bodu [8] rozsudku sp. zn. 10 Azs 298/2019. V napadeném rozhodnutí pak žalovaný pouze s odkazem na rozhodnutí ve věci žádosti o mezinárodní ochranu stěžovatelových rodičů konstatoval, že při řešení tvrzených problémů měli stěžovateli rodiče využít institutů, které jim poskytuje právní řád jejich vlasti (viz s. 4 napadeného rozhodnutí). Obdobně žalovaný argumentoval v rámci posouzení nároku stěžovatele na udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, kdy na s. 6 napadeného rozhodnutí konstatoval, že „*[r]odiče nezletilého žadatele měli možnost v souvislosti s problémy ze strany rodinných příslušníků využít k řešení své situace institutů, které jim poskytuje právní řád jejich vlasti. To však v dostatečné míře neučinili. Z tohoto důvodu se správní orgán odkazuje na rozhodnutí, která již vyhotovil v rámci řízení k žádostem rodičů nezletilého žadatele*“.

[21] Kasační soud k výše uvedeným odkazům žalovaného na rozhodnutí o žádostech o mezinárodní ochranu ve věci stěžovatelových rodičů poznamenává, že součástí správního spisu o žádosti stěžovatele jsou pouze rozhodnutí ze dne 19. 2. 2018, č. j. OAM-679/ZA-ZA11-ZA17-2017 a č. j. OAM-678/ZA-ZA11-ZA17-2017, jimiž bylo rozhodnuto o tom, že se žalobcově otci ani žalobcově matce neuděluje mezinárodní ochrana, a protokoly o pohovoru k žádosti o udělení mezinárodní ochrany matce a otci stěžovatele ze dne 23. 8. 2017, tedy nikoli již zprávy o zemi původu, ze kterých žalovaný vycházel

v případě posuzování žádosti otce a matky stěžovatele. V napadeném rozhodnutí žalovaný vycházel z Informace Ministerstva vnitra České republiky, odboru azylové a migrační politiky ze dne 9. 4. 2019 - Křesťané v Ázerbajdžánu, ze dne 3. 7. 2018 – Ázerbajdžán – Bezpečnostní a politická situace v zemi, z informace ohledně zákona o státním občanství Ázerbajdžánské republiky ze dne 30. 9. 1998, ve znění ke dni 2. 7. 2014 a dále ze zprávy Mezinárodní organizace pro migraci z rok 2018 – Ázerbajdžán – Údaje o zemi. Z prvně citované informace pak žalovaný na s. 4 napadeného rozhodnutí vyvodil, že „*ač v Ázerbajdžánu existují administrativní opatření směřující ke kontrole náboženských organizací, Ázerbajdžán je sekulární zemí, která obecně nevystupuje diskriminačně vůči křesťanům, a tito se bez dalšího nemohou cítit ohrožení pouze pro svoje náboženské vyznání.*“

[22] Ačkoli zdejší soud ničeho nenamítá proti právě citovanému závěru žalovaného, tento závěr, jakož ani výše uvedené zprávy opatřené žalovaným, nijak nevypovídají o skutečnostech panujících v zemi původu stran ochrany křesťanů před pronásledováním ze strany muslimské části obyvatelstva, resp. k otázce postavení konvertitů ke křesťanství či smíšených manželství. K otázce dostupnosti vnitrostátní ochrany před pronásledováním ze strany soukromých subjektů kasační soud poukazuje na závěry vyslovené v rozsudku NSS ze dne 16. 9. 2008, č. j. 3 Azs 48/2008 - 57, dle kterých „*[p]ro posouzení, zda je ochrana před vážnou újmu ze strany státu, kam má být žadatel navrácen, dostatečná, se uplatní výkladové pravidlo čl. 7 odst. 2 směrnice Rady 2004/83/ES, podle něhož se má zpravidla za to, že ochrana je poskytována, jestliže stát, či strany nebo organizace ovládající stát učiní přiměřené kroky k zabránění pronásledování nebo způsobení vážné újmy, mimo jiné zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo způsobení vážné újmy, a žadatel má k této ochraně přístup*“ (podtržení doplněno). V rozsudku ze dne 18. 12. 2008, č. j. 1 Azs 86/2008 - 101, č. 1806/2009 Sb. NSS, pak zdejší soud konstatoval, že „*[r]ozhodnutí o neudělení azylu odůvodněné nesplněním podmínek stanovených v § 2 odst. 7 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném do 20. 12. 2007, jen proto, že žadatel nevyužil zákonné možnosti stěžovat si na postup policie v jeho věci, je v rozporu se smyslem tohoto ustanovení. Správní orgán se v kontextu žadatelem tvrzené situace v Pákistánu, v němž dle něj představitelé veřejné moci nejsou ochotni poskytovat ochranu osobám pronásledovaným z náboženských důvodů, a dokonce se na jejich pronásledování často sami podílejí, nemůže toliko odvolat na znění pákistánských zákonů. Výkladem souladným s čl. 6 a čl. 7 odst. 2 směrnice Rady 2004/83/ES lze dovodit povinnost správního orgánu získat si zde dostatečné informace o tom, nakolik je ochrana poskytována veřejnými orgány v praxi účinná a zda k ní stěžovatel mohl mít přístup*“ (podtržení doplněno).

[23] Žalovaným obstarané podklady o situaci v zemi původu však nejsou způsobilé poskytnout informace stran reálné dostupnosti ochrany poskytované zemí původu křesťanům, kteří čelí pronásledování z důvodu svého náboženského vyznání ze strany soukromých osob. Ze zpráv citovaných žalovaným a krajským soudem lze toliko vyvodit obecné informace týkající se statistiky osob vyznávajících křesťanství v Ázerbajdžánu, zákonné úpravy jejich postavení ve společnosti a přístup státních úřadů ke křesťanům; v rámci posledně uvedeného však není blíže objasněna otázka dostupnosti ochrany osob křesťanského vyznání před pronásledováním. Naopak z ní lze vyvodit, že dochází k sankcionování účastníků křesťanských setkání (kdy výše citovaná zpráva MZV ČR OAMP ze dne 9. 4. 2019 výslovně zmiňuje, že „ázerbajdžánské úřady pokutovaly nelegální setkání věřících křesťanů, například v roce 2016 dva kazatele nebo v roce 2019, kdy bylo

pokračování

deportováno 9 ruských křesťanů za nezákonnou náboženskou činnost“). Zdejší soud se nemůže ztotožnit s názorem žalovaného a krajského soudu, že by snad o kvalitě vnitrostátní ochrany křesťanů v Ázerbajdžánu svědčila skutečnost, že pravoslavná křesťanská komunita (tedy komunita stěžovatelových rodičů, resp. matky stěžovatele) byla podporována z prezidentského fondu a významné křesťanské svátky byly připomenuty v rámci prezidentského projevu (srov. bod 34. napadeného rozsudku a s. 4 napadeného rozhodnutí). Informační zdroje předestřené žalovaným k situaci křesťanů v Ázerbajdžánu neposkytují ucelený obraz o situaci křesťanů v této zemi, přičemž rozhodně neodpovídají na pro posuzovaný případ zásadní otázku dostupnosti ochrany státními orgány země původu stěžovatele před pronásledováním ze strany nestátních subjektů z náboženských důvodů. Za takové situace nelze jinak než zopakovat závěry kasačního soudu vyslovené v bodu [11] a [12] výše citovaného rozsudku sp. zn. 10 Azs 297/2019, a sice, že „[ž]alovaný však fakticky učinil závěr o možnosti, dostupnosti a účinnosti vnitrostátní ochrany, aniž si ozřejmil, resp. ověřil, zda náboženské menšiny či nábožensky smíšená manželství v Ázerbajdžánu, nejsou nějak znevýhodněny. Není sporu, že Ázerbajdžán je většinově muslimský. Stěžovatelčiným tvrzením, že jako křesťanka se svým manželem, jímž vyhrožuje radikální muslim (stěžovatelčin tchán), nedosáhnou v převážně muslimské společnosti na účinnou ochranu ze strany státu, se žalovaný blíže nezabýval. K této otázce si neopatřil žádné podklady a pouze konstatoval, že Ázerbajdžán je sekulárním státem, který nerozlišuje náboženské otázky v oficiálním styku. (...) Žalovaný rezignoval na zjištění relevantních informací o zemi původu, které by byly specificky zaměřeny na konkrétní azylový příběh (...). Neověřil, zda křesťanka může vyhledat před útoky soukromých osob účinnou ochranu u státních orgánů.“

[24] Kasační soud obecně souhlasí se závěrem krajského soudu vyjádřeným v bodu 36. napadeného rozsudku poukazujícím na ustálenou judikaturu zdejšího soudu, ze které vyplývá, že jde-li o původce hrozcí vážné újmy nebo pronásledování z okruhu soukromých osob, musí se cizinec v zásadě vždy nejprve obrátit s žádostí o pomoc na vnitrostátní orgány v zemi původu. To však neplatí, pokud je zjevné, že tyto orgány nejsou schopny či ochotny účinnou ochranu poskytnout (viz např. výše citovaný rozsudek NSS sp. zn. 1 Azs 86/2008, či rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, č. 1749/2009 Sb. NSS, případně ze dne 11. 4. 2018, č. j. 3 Azs 257/2017 - 65). Krajským soudem vyřčený závěr ohledně nutnosti prvořadného dovolávání se ochrany před pronásledováním u vnitrostátních orgánů země původu tedy nelze na posuzovanou situaci aplikovat, když žalovaný nepředestřel takové informace o zemi původu stěžovatele, ze kterých by bylo možné vyvodit závěr o dostupnosti státní ochrany křesťanů před pronásledováním ze strany soukromých osob, tedy i případný závěr ohledně neschopnosti či neochotě státních orgánů tuto ochranu pronásledovaným křesťanům poskytnout.

[25] K charakteru žalovaným opatřených informací o zemi původu kasační soud dává za pravdu stěžovateli, že tyto nejsou dostačující pro učinění závěru ohledně dostupnosti vnitrostátní ochrany stěžovatelovy rodiny před nestátními původci pronásledování z náboženských důvodů, jak bylo ostatně vyloženo výše. Obecně však není na překážku, pokud žalovaným užitá informace obsahuje citace z dalších informačních zdrojů, pokud tato informace splňuje požadavky kladené na kvalitu informací o zemi původu, tj. jedná se o informace v maximální možné míře (1) relevantní, (2) důvěryhodné a vyvážené, (3) aktuální a ověřené z různých zdrojů, a (4) transparentní a dohledatelné (viz výše citovaný

rozsudek NSS sp. zn. 1 Azs 105/2008). Tyto předpoklady žalovaným opatřené informace o zemi původu nesplňují, jelikož (jak bylo předestřeno výše) žalovaný si pro posouzení situace v zemi původu s ohledem na charakter posuzovaného azylového příběhu neopatřil dostatek podkladů. Jelikož tedy žalovaný nezjistil skutkový stav na základě přesných a relevantních informací o stěžovatelově zemi původu (§ 3 správního řádu; § 23c zákona o azylu), nemohl ani krajský soud posoudit, zda v této kauze existuje reálná hrozba pronásledování. Pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušit. Pokud tak neučinil, je jeho rozhodnutí nezákonné [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

[26] Nejvyšší správní soud dal pak za pravdu stěžovateli, že úvaha krajského soudu ohledně možnosti využití pomoci ze strany rodiny matky stěžovatelky nemá dostatečnou oporu ve spisu. Z protokolu o pohovoru k žádosti o udělení mezinárodní ochrany matky a otce stěžovatele totiž pouze vyplynulo, že s rodinou stěžovatelovy matky udržují pravidelný kontakt a vycházejí spolu dobře, nikoli již to, že je tato část rodiny ochotna a schopna zajistit ochranu stěžovatelovy rodiny před pronásledováním ze strany stěžovatelova děda, radikálního muslima (viz zejm. s. 1 protokolu ze dne 23. 8. 2017 o protokolu k žádosti o udělení mezinárodní ochrany matky stěžovatele a s. 3 protokolu z téhož dne o protokolu k žádosti o udělení mezinárodní ochrany otce stěžovatele). Rovněž neodůvodněným se jeví závěr krajského soudu ohledně využití možnosti vnitřního přesídlení rodiči stěžovatele (srov. bod 37. napadeného rozsudku). Z otázek kladených žalovaným stěžovatelovým rodičům v průběhu obou pohovorů totiž nelze usuzovat na možnost vnitřního přesídlení v rámci země původu; nadto krajský soud při vyslovení uvedeného závěru nerespektoval kritéria posuzování možnosti vnitřní ochrany, jež vycházejí z § 2 odst. 7 zákona o azylu ve spojení s čl. 8 odst. 1 a 2 kvalifikační směrnice (č. 2004/83/ES) tak, jak byla vysvětlena ustálenou judikaturou kasačního soudu. Při posuzování možnosti vnitřní ochrany je nutné posoudit tato čtyři kritéria: „(1) *zda je jiná část země pro žadatele dostupná; (2) zda přesun do jiné části země je účinným řešením proti pronásledování či vážné újmě v původní oblasti; (3) zda žadateli nehrozí navrácení do původní oblasti a (4) zda ochrana v jiné části země splňuje minimální standard ochrany lidských práv. Tyto čtyři podmínky musí být splněny kumulativně a při jejich posouzení je třeba brát v potaz celkové poměry panující v zemi původu a osobní poměry žadatele*“ (srov. rozsudek NSS ze dne 28. 7. 2009, č. j. 5 Azs 40/2009 - 74, obdobně rozsudek NSS ze dne 24. 1. 2008, č. j. 4 Azs 99/2007 - 93, č. 1551/2008 Sb. NSS). Žalovanému nadto nic nebránilo vést pohovor s rodiči stěžovatele takovým způsobem, aby objasnil obě ze sporných skutečností, tj. možnost poskytnutí ochrany ze strany rodiny stěžovatelovy matky a možného přesídlení v rámci země původu.

[27] K namítanému pochybení krajského soudu stran neshledání splnění podmínek pro udělení azylu či doplňkové ochrany stěžovateli Nejvyšší správní soud dodává, že tuto otázku nyní nemůže posoudit, a to z důvodu nedostatečně zjištěného skutkového stavu žalovaným, jak je předestřeno výše. Vyřešení sporné otázky, tedy dostupnosti vnitrostátní ochrany stěžovatelově rodině před pronásledováním děda stěžovatele z náboženských důvodů, případně možnosti vnitřního přesídlení v rámci země původu [viz § 2 odst. 6 a 7 zákona o azylu], je totiž klíčové pro posouzení žádosti stěžovatele o mezinárodní ochranu.

IV. Závěr a náklady řízení

pokračování

[28] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, proto rozsudek krajského soudu zrušil. Současně podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 3 s. ř. s. zrušil i rozhodnutí žalovaného, protože již v řízení před krajským soudem byly dány důvody pro takový postup. V souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. pak Nejvyšší správní soud vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení, v něm bude žalovaný vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

[29] Tímto rozsudkem je řízení před správními soudy skončeno, Nejvyšší správní soud proto rozhodl rovněž o celkových nákladech soudního řízení o žalobě i o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s., má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Procesně úspěšným byl v dané věci stěžovatel, neboť výsledkem řízení před správními soudy bylo zrušení správního rozhodnutí, které napadl žalobou. Stěžovateli však dle spisu žádné uplatnitelné náklady nevznikly. Proto žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů.

[30] V řízení o kasační stížnosti byl stěžovateli usnesením ze dne 18. 11. 2020, č. j. 4 Azs 331/2020 - 35, ustanoven zástupcem Mgr. Ondřej Rejsek, advokát. Tomuto se podle § 35 odst. 10 s. ř. s. s přihlédnutím k § 7 bodu 5, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), přiznává odměna za zastupování celkem ve výši 6.200 Kč za dva úkony právní služby tj. převzetí a příprava zastoupení a doplnění kasační stížnosti. Zástupci se dále za tyto úkony přiznává dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu paušální náhrada hotových výdajů ve výši 2 x 300 Kč. Zástupce stěžovatele doložil, že je plátcem DPH, přiznaná odměna a náhrada hotových výdajů se tedy zvyšuje o částku odpovídající této dani (21 %). Celkem tedy náleží zástupci stěžovatele odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 8.228 Kč. Tato částka bude ustanovenému zástupci stěžovatele vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do dvou měsíců od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení stěžovatele nese stát.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. března 2021

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu